Al. PETRU SILISTREANU

Poarta Singurătății

EDITURA "CARPAȚII"
MADRID
1961

COLECTIA «CARPAȚII»

A) *In limba română:*

1) INTRE VOLGA ŞI MISSISSIPI, de Aron Cotruş. 0.25 dolari U. S. A.
2) ISPRAVILE ŞI VIAŢA LUI MIHAI VITEAZUL, de P. Ispirescu. 0.50 dol. U. S. A.
3) OCTAVIAN GOGA, de Pamfil Şeicaru. 0.50 dol. U. S. A.
4) A. C. CUZA, de Pamfil Şeicaru. 0.25 dol. U. S. A.
5) C. STERE, de Pamfil Şeicaru. 0.50 dol. U. S. A.
6) ARDEALUL ŞI HABSBURGII, de G. A. Pordea. 0.25 dolars U. S. A.
7) N. IORGA, de Pamfil Şeicaru. 1.50 dol. U. S. A.
8) TUDOR ARGHEZI, de Pamfil Şeicaru. 0.50 dol. U. S. A.
9) RUMANIA, CENTINELA DEL ESTE, NO DEBE MORIR, de Contele Agustin de Foxá (ediţie bilinguă). 0.50 dol. U. S. A.
10) ŢARA, de Aron Cotruş. 0.25 dol. U. S. A.
11) PUEBLOS DE FRONTERA (ediţie bilinguă), de Blas Piñar. 0.50 dol. U. S. A.
12) EMINESCU, poem de Aron Cotruş. 0.50 dol. U. S. A.
13) HYPERION, de Mihail Eminescu, traduce în limba franceză, de Louis Combi.

B) *In limba spaniolă:*

1) RAPSODIA VALACA, de Aron Cotruş, *epuizat.*
2) PARENTALIA, homenaje al Emperador Trajano, de Vasile Pârvan, *epuizat.*

AL. PETRU SILISTREANU

POARTA SINGURĂTĂŢII

versuri

Cuvânt introductiv
de
Faust Brădescu

Editura Carpaţii
Madrid
1961

De acelaş autor:

TELELEU (poeme)
Rio de Janeiro, 1953.
Volum mimeografiat în
colecţia «Exil» a
Cercului Cultural
«Andrei Muresianu»
cu un cuvânt introductiv

Depósito Legal, M. 8.911.—1961

Gráficas Benzal.—Virtudes, 7.—Madrid

CUVÂNT DE INTRODUCERE

Nu rare au fost momentele de deşţărare ale elitelor româneşti în decursul frământatei noastre istorii. Se pare însă că niciodată urgia n'a fost atât de cruntă ca în urma acestui, aşa zis, al doilea răsboi mondial. Mii, zeci de mii de oameni au fost nevoiţi să-şi găsească un refugiu—un refugiu cel puţin spiritual—în atmosfera de libertate a ţărilor occidentale şi ale celor două Americi.

Instrăinaţi, trăiesc îngrozitorul şi destrămătorul fenomen al pribegiei, foarte adesea fără să-şi de măcar seama de cruda soartă ce le-a fost destinată... Mulţi se pierd în vălmăşagul unei vieţi de privaţiuni şi desnădejdi. Alţii însă, adăpându-se neîncetat la izvoarele mărturisitoare de jertfă ale înaintaşilor, împrospătează continuu şi pios, dragostea pentru tot ce-i românesc. Departe de focarul spiritual al românismului, lupta lor e pe zi ce trece mai dramatică şi mai aspră. Aspră, din cauza vicisitudinilor politice şi-a propriei lupte pentru existenţă. Dramatică, deoarece patrimoniul ce au de apărat e însăşi fiinţa vie, grăitoare de trecut şi glorii, a întregului neam încătuşat.

Acești răsleți în lumi străine, bătuți de necazuri și nevoi, dar iluminați de strălucitoarea flacără a neamului nemuritor, constitue veriga de aur a destinului. În ei palpită virtuțile ce azi sunt persecutate în Țară. În inimile lor se reflectează tot ce Carpații ascund de privirile haine ale cotropitorilor. Prin ei neamul își strigă dreptul la viață, la libertate, la justiție.

Dealtfel, în greul asupririlor se desprind caracterele. Contopiți în destinul neamului, viața noastră va trebui să fie veșnic o afirmare a acestui destin. E o datorie suavă în comparație cu misiunea celor din Țară, pentru care foarte adesea punctul final e moartea. Dar și puținul pe care-l putem face, să-l facem cu dragoste și mândrie.

E-atât de infim ce ni se cere!...

* * *

Orice manifestare românească pe meleagurile lumii libere, este o afirmare a spiritului nostru și-o înfierare a negativismului ce s'a cuibărit în Țară. Orice lucrare, orice operă, din moment ce-i creată sub semnul libertății, al neconformismului, capătă aureola unui adevărat simbol. Când lumea cortinelor de fier și-a sârmelor ghimpate caută să sufoce tot ce-i creație liberă și simțământ personal, invocând cele mai stupide argumente și întrebuințând cele mai abjecte metode pentru a impune un singur calapod, datoria noastră e să ne alăturăm entuziaști celor ce resping asemenea procedee. Cu atât mai mult, când aceste manifestații au la temelie, dragostea de neam, respectul unei tradiții cărturărești și cultul limbii.

Atât ne-a mai rămas nouă, cei privilegiați de soartă: să perpetuăm până în ziua regăsirii în spirit cu cei de-acasă, tezaurul nesfârșitelor avuții sufletești ale neamului. Să mărim

acest patrimoniu de e cu putință. Să-l transmitem neîntinat generațiilor zăbrelite în spatele cortinei rusificante. În orice caz, să fim cei din urmă care să-i uităm măreața semnificație și rostul lui în lume.

* * *

Spre binele națiunei din care facem parte, nu ne putem plânge de atitudinea Românilor pribegi. Neînsemnat e numărul celor desprinși de frământările supreme ale marei comunități în exil. Enorma majoritate, din contră, gravitează în jurul acelorași probleme fundamentale, chiar dacă exprimate uneori prin particularități de opinii. Nimic nu împiedecă însă acordul de sentimente atunci când e vorba de-o problemă ce depășește politicul. Și mai ales când chestiunea atinge domeniul culturei. Probabil, instinctiv, simțim că'n cultură stă cheia anumitor probleme și rațiunea de a fi a masselor de pribegi.

Termenul, indiscutabil, poate da loc la interpretări și la multiple definiții. Pentru exilați însă, activitatea culturală înseamnează înainte de toate, mijloc pentru a face cunoscută lumii existența neamului, dreptul său la viață, dreptul său la libertate. Or, aceste drepturi, sunt strâns legate de posibilitățile de creație în toate direcțiile ale comunității exilate, singurele care pot avea o influență asupra opinei publice mondiale și singurele prin care se pot exprima componenții acestei comunități. Unii creiază filozofie, pictură sau roman, alții știință, poezie sau muzică. Fiecare activitate însă e o parcelă dintr'un întreg. Și-acest întreg e spiritualitatea românească, în tot ce are ea mai curat, mai cinstit și mai reprezentativ. Mare sau mică, răsunătoare sau modestă, făurită du-

pă arhaice obiceiuri carpatine sau după modernisime maniere occidentale, opera de cultură e pecete de biruinţă. Impune respectul; croieşte drumuri noi.

Aceste opere de cultură sunt mesagiile de existenţă ale neamului. Prin ele lumea ia contact cu realitatea vie a acestuia, în activitatea-i multiplă, infinită şi originală. Deaceea, orice manifestare, oricât de neînsemnată ar părea, aduce ansamblului un beneficiu indiscutabil şi de neînlocuit.

* * *

Pribegia, fără nici o îndoială, nu-i o plămadă de poeţi. Ea nu-i creiază. Cel mult, le procură noi izvoare de inspiraţie, fiindcă, cine nu simte în adâncul fiinţei sale ritmul unui vers, îmbinarea fericită a vorbelor, sau dorinţa de a-şi cânta frământările, poate pribegi o viaţă întreagă pe căile lumii.

Frumosul, măreţul, pentru majoritatea oamenilor, sunt de natură externă. Le primesc ca pe nişte raze ce fac să vibreze anumite coarde. Pe când, pentru fiinţa pe care natura a înzestrat-o cu sensibilitate poetică, vibraţiile cele mai sublime nu vin din afară, ci dinnăuntru, din străfunduri. Frumosul, măreţul, oribilul, îngrozitorul, nu mai sunt reflexul unor imagini străine. Sunt însăşi sufletul, în sensibilitatea lui cea mai perfectă. Şi această sensibilitate fiind originară cu fiece fiinţă şi caracteristică cu fiece popor, putem afirma că prin ea o naţiune îşi trăeşte înălţarea sau îşi plânge agonia.

Un popor ce nu-şi mai cântă durerile, bucuriile, speranţele, a încetat spiritualiceşte de a mai fi. Chiar dacă bunurile lumii, materia robită, îi stau la picioare ;i-i îndulcesc existenţa.

În această frământare continuă a spiritului, în această exteriorizare continuă a simţămintelor ce se zămislesc în străfundurile fiinţei umane, dăinueşte nu numai opera de artă, ci însăşi contactul cu realitatea intimă a comunităţii din care facem parte. Omul creând se regăseşte, se recunoaşte. Comunitatea şi-l apropie, şi-l revendică. A cânta, a dăltui în stâncă, a povesti, însemnează a realiza geniul unui popor. Însemnează însă, în acelaş timp, a mărturisi legăturile invizibile ce învăluie om şi comunitate, legături ce-i mână, împreună spre acelaş destin şi le deschide aceleaşi orizonturi.

* * *

Acest volum de versuri e a doua operă tipărită a unuia dintre cei mai curioşi poeţi din generaţia eroică. Crescut în spiritul suferinţei, sacrificiului şi dragostei de Ţară, întreaga-i operă respiră suflul marei înţelegeri cu veşnicia. Desprins total din cotidian, spiritu-i neliniştit şi aprig, se învolbură ca un şipot carpatin către problemele eterne ale genului uman. Şi ce poate fi mai etern, mai misterios şi în acelaş timp mai uman, decât moartea?! Ce problemă ar putea umple mai deplin viziunea cosmică a unui poet ce plânge goliciunea şi mizeriile lumii în care trăim?...

Să nu cădem însă în greşeala de a considera problema morţii în poezia lui Al. Petru Silistreanu ca îngrozitoarea obsesie a unui om ce ne găsindu-şi rostul în lume—şi scârbit de nenoroc—cheamă în neştire pe această zeiţă a uitării ca o ultimă sursă de fericire. Nu-i vorba de o împăcare anticipată cu destinul, o contopire masochistă cu ultimul pas al oricărui muritor. Al. Petru Silistreanu e inainte de toate un luptător. Deacea, în poezia lui elementul «moarte» nu-i o prăbuşire, ci un cuvânt cheie. Prin el poetul nu-şi strigă desperarea, ci-şi mărturiseşte înţelegerea cu infinitul, cu viaţa de dincolo de

materie. E, în fond, atitudinea ancestrală a neamului românesc, pentru care moartea n'a însemnat niciodată un sfârșit. Revenirea continuă a poetului în această atmosferă de eternitate nu-i semn de teamă, nu-i geamăt, nu-i descurajare, ci mai de grabă un avertisment. Vâslim pe oceanul vieții *«cu lopeți de lumină»*, așa cum spune el, dar să nu uităm că la capătul ostenelii ne așteaptă veșnicia...

Pentru poetul nostru există o legătură indiscutabilă între vizibil și invizibil, din apropierea amândurora trebuind să reiasă armonia spirituală a omului. Astfel, în concepția poetului, a vorbi de moarte înseamnă a alinta viitorul, a te încadra pur și simplu în esență, a te apropia de dumnezeire.

Poetul Silistreanu vorbește de morate cum un altul ar vorbi de dragoste. E elementul central al concepției sale poetice. Dealtfel, întreaga gamă de substantive—cimitir, lumânări, corbi, strigoi, cruci, etc.—ce încadrează ca o diademă lugubră multe din poemele lui, nu trebuesc privite cu un ochi sceptic și desgustat. Problema centrală, problema subînțeleasă, e totdeauna alta, mult mai profundă decât toate aceste zorzoane poetice. Cu toată frecvența lor, ele nu-s decât niște accesorii, pentru a pune în evidență *lucida ne-teamă* a poetului de ceeace teme mai mult individul. Există deci o profundă înțelepciune ancestrală în poezia colțuroasă și prea puțin conformistă a acestui poet de pe malurile Dunării.

De-o sensibilitate excepțională, Al. Petru Silistreanu reușește să concentreze în câteva trăsături de condei imagini de neuitată frumusețe (*vide: Halucinație*) sau de-o valoare descriptivă ce atinge pateticul (*vide: Singurătate oceanică*). Poezia lui, spontană, țâșnită din adâncuri, n'are nimic din metafizica gândită și forțată a altor poeți. O simțim trăită, frământată în fibrele cărnii, rumegată în suflet iar nu în cuget.

Deaceea, adesea, ne surprinde câte-o naivă întorsătură de frază, câte-o exagerată răbufnire de sentimente, câte-o expresie considerată altfel a-poetică.

E tocmai ceeace face farmecul poetului nostru. Formele închistate nu-l pot reține. Calapoadele clasice nu-l impresionează și nu-l sperie. Poetul Al. Petru Silistreanu e un independent, un răsvrătit, dar crede adânc în ceeace scrie și-și trăește poezia. Deaceia, o face așa cum o simte, ca o răbufnire, scrisă dintr'o suflare, asupra căreia nu mai revine și pe care n'o mai modifică niciodată. Dar câtă sensibilitate și ce gamă infinită de sentimente putem întâlni în sclipirile acestea ce pot părea la prima vedere anodine:

... Atunci eram trist
ca toamna,
ca lacrima sălciei,
ca tinerețea-mi pierdută,
ca mama!...

Nimic nu obosește în această cadențată enumerare pe care parcă am dori-o să se repete la infinit...

Sau poemul *«Sufletul mi-e greu»* în care se împletesc atâtea imagini alese într'o armonie perfectă cu substratul pur personal al stării lui sufletești...

Poezia dunăreanului poet ne poate surprinde sau chiar deruta, la început. Citită însă cu atenție, ne intrigă, ne sgândărește curiozitatea, pentru a ne mâna pe nesimțite pe drumul delectării. Așa morbidă cum poate părea la început, se strecoară în suflet și se fixează definitiv la răscrucea subconștientului. Deaceea n'o mai putem uita. Ne cucerește prin ex-

presiva ei simplicitate, prin temele alese ce nu sunt niciodată superflue, prin convingerea cu care sunt tratate.

Al. Petru Silistreanu e un pasionat, fără'ndoială, un exces-iv am putea spune, dar nu un erotic. În acelaş timp, muşcător şi intransigent, atinge adesea limitele sarcasmului şi fanatismului, dar niciodată ale pornografiei. N'are pretenţia de a fi un moralist; îi repugnă însă libertinajul poetic.

Spumegândă, zimţată, poezia tânărului nostru poet păstrează totdeauna aspectul unei dantele, chiar când trama îi e călită în oţel:

Şi-au răsărit acum când scriu
trei fraţi căzuţi
la Stalingrad
sub cer de sânge
cer nomand...

Dar Al. Petru Silistreanu nu-i numai poetul căilor stelare, al renunţării şi-al înfrăţirei cu moartea. În el se sbat înfocate toate sentimentele vii şi toate resentimentele desrădăcinaţilor de pretutindeni, ale tuturor celor ce-şi iubesc pământul străbun şi neamul din care fac parte. Cu o măestrie pe care numai dragostea profundă pentru aceste entităţi depărtate în spaţiu ţi-o poate imprima, trubadurul *«bătut de-al toamnei putred val»* a reuşit să redee patetic sentimentul ce ne sgudue pe toţi:

Dar de mine nimic nu se lipeşte...
Doar dorul Carpaţilor...
Doar dorul Ţării...
unde rătăceşte răsbunătoare
umbra fraţilor!...

Totuşi, această nelinişte şi-această pasiune pentru patria îndepărtată l'au împins adesea pe căile revoltei. Nu odată ideia de răsbunare apare în versurile lui ca o supremă dorinţă şi incontestabilă echitate pentru neamul încătuşat. Totdeauna însă în strânsă legatură cu Ţara, cu fiinţele dragi. Niciodată pentru dorinţele sau aspiraţiile lui personale amăgite. El ştie să suporte, ştie să ierte. Ceilalţi însă, trebuesc în orice caz răsbunaţi. Astfel contrastul e isbitor între mărturisirea resemnată:

Doar ochii mi-au rămas
să plâng
amar...

În crud exil,
în crud calvar ...

şi isbucnirea talionică:

Pentru sora, pentru fratele,
Şi pentru mama
ce'n temniţă plânge,
«Sânge pentru sânge»...

În sfârşit, pentru a încheia această introducere, nu ne rămâne decât să subliniem personalitatea într'adevăr particulară a poetului Al. Petru Silistreanu, personalitate ce se degajează din maniera-i originală în a considera mediul înconjurător şi pe el însuşi. Dispreţuind lumea prezentă, încărcând-o de toate răutăţile, gândul i se întoarce fără'ncetare spre vremea apusă a altor secole, din care şi-a creiat un fel de epocă de aur, intangibilă şi rodită fără speranţă. Cât pentru el personal, descătuşat de *«grăsimea putreziciunii»* pământeşti, nimic nu-l mai poate face să vibreze în afara poeziei:

Singura comoară mi-i visul
și luna...
Pe razele ei mânat de vânt,
urc fericit...
și râd,
și cânt...

În ea și-a găsit un adăpost inexpugnabil, prin ea se înalță către azurul nemărginit al cerului și-al lumii de dincolo de veacuri, în care-și vede împlinită menirea.

FAUST BRĂDESCU

POARTA SINGURĂTĂȚII

FLOAREA VIEŢII

Floarea vieţii mele
sădită între stele
lâncezeşte
de lung exil
cu cer umil...

Floarea vieţii mele
crudă floare
cu rădăcini în închisoare...

Departe de soare,
de sbor lung de cocoare,
departe de lume,
svârlită 'ntre stele...

Floare tristă, aspră...
Floarea vieţii mele...

SUFLETUL MI-E GREU

Sufletul mi-e greu!...
de-aceia de necaz
în pahar de-azur,
beau stelele...
stelele universului...
stelele mele!...

Sufletul mi-e greu!...
ca un apus de soare,
ca o ultimă lacrimă
căzută, pe-o floare...

Sufletul mi-e greu!...
Parcă sunt blestemat
că n'am casă,
masă,
pat...

Sufletul mi-e greu!...
Dece-au fugit de mine
şi-azur
şi Dumnezeu?...

SINGURĂTATE

În noapte gem
strâns ghem,
între patru pereţi
sătui de apă ca nişte bureţi...

În noapte gem
măcinat de-un sângeros poem...
cu draci
şi vârcolaci,
spânzuraţi de copaci...

şi-s singur...
singur
sub lună,
sub stele...

sunt singur...
cu recile lacrimi,
cu miile patimi...

singur...
ţinând de căpăstru noaptea
să n'o apuce'n ghiare, moartea...

SEMNE RELE

Semne rele!...
Nu mai văd
nici lună
nici stele...
creeru-mi fumegă,
inima spumegă...
Parcă-s răstignit
cu capul în jos
pe-al crucei exil...

Semne rele!...
Nu mai văd
nici lună
nici stele...
Bătut de vânt,
alerg umbră de mormânt
printre străine stânci
de ghiaţă,
fără viaţă...

Semne rele!...
O cucuvea
s'a aninat
pe creasta inimii mele
Blestemând răul
ce nu poat' să gonească
din sufletul meu:
Eternul...
Rarăul...

MĂRTURISIRE

Cu ce-am rămas?
Nimic!

Lipsit de glas
bătătoresc pământul,
pe und' mă poartă vântul...
cu noaptea grea în gând,
cu ielele plângând...

Cu ce-am rămas?
Nimic!

Când plin de doruri aspre
rechem iubiri apuse,
prin toamnele de ceară
e 'ndoliată seară...

Cu ce-am rămas?
Nimic!

Un suflet necăjit,
abea sburând rănit,
rătăcitor prin stele...
Un suflet vestejit,
lovit de grindini,
ploi,
de soartă,
de nevoi...

PE OCEAN

Pe ocean de întunerec
Vâslesc cu lopeţi de lumină...
Vâslesc din greu

Când abia se mai ţine de mine
credinţa 'n Dumnezeu,
ca un măr putred
de desnădejdi...

În noapte, himeric,
pe ocean de 'ntunerec,
vâslesc...

AŞ VREA SĂ BEAU...

Aş vrea să beau
pahare de otravă,
pahare de nelinişti...
Sub razele sângerânde ale lunii
să le sec
ca un Hun...
Şi-apoi nebun
aş vrea să beau
într'o sorbire raiul...
să nu-mi mai răscolească
Satan
sufletul cu vătraiul...

D E S T U L

Destul!...
Destul rătăcii
pe'ntinsuri pustii,
cu gândul,
cu sufletul,
cu picioarele...

Destul
fost-au şi zile
când n'am văzut nici soare,
nici stele,
când putrezeau la glesne
ghiulele...

Atunci,
atunci numai gândurile mele
—mai mult speranţe decât gânduri—
pluteau răvăşite între patru scânduri...

Atunci eram trist
ca toamna,
ca lacrima sălciei,
ca tinereţea-mi pierdută,
ca mama!...

VOI PUTREZI...

Voi putrezi și eu odată
Într'un sicriu de lemn sculptat,
de-o mână gingașe de fată
În veșnicie mângâiat...

Dar anii se vor scurge-alene...

Când alte lumi mai tari s'or naște
Peste mormântul meu uitat,
Doar capre mărăcini or paște...

NU VREAU

Nu vreau să prind în brațe nemurirea
Și nici cununi de lauri puși pe frunte
Ci strălucească 'n suflet doar iubirea
Din iezăr carpatin senin de munte...

Nu vreau s'aduc nici idoli grei de piatră
Și nici sclipire nouă 'n valul lumii
Când luna, sloi de ghiață, moartea latră
Simt Doamne 'n mine copt păcatul humii...

Nu vreau să prind în brațe nemurirea
Și nici cununi de lauri puși pe frunte
Ci strălucească 'n suflet doar iubirea
Din iezăr carpatin senin de munte...

SECĂTUIT

Secătuit şi plâns de lume
Eu sunt poetul fără nume...
un Trubadur medieval,
bătut de-al toamnei putred val...

Secătuit şi plâns de lume
m'avânt setos pe căi stelare...
pe unde rătăcesc stămoşii
pe unde nu mai cânt cocoşii...

Secătuit şi plâns de lume
Eu sunt poetul fără nume...

ÎNTRE PATRU PEREŢI

Între patru pereţi
petrec timpul,
pescuind în adâncul tăcerii
muza,
Olimpul...

Între patru pereţi
răsfoesc pagini,
pagini uitate de poeţi
cu ruginite imagini...

Între patru pereţi
dor al inimii mele,
dece de frica singurătăţii îngheţi
între patru pereţi?!...

PE-ACELAŞ DRUM

Alerg năuc în noapte
cu pletele în vânt,
bătut de cer, de stele,
de umbre de mormânt...

Când gândul meu deapururi
alunecă prin fum,
cu tinereţea frântă,
alerg pe-acelaş drum.

DESCOMPUNERE

Plămâni-s storşi
ca vai de ei,
precum copacii putrezi...
precum tavernice femei,
plămânis- storşi
ca vai de ei...

Şi creerul la fel
e'ntors,
de gânduri negre'n
craniu stors...

Când sufletul abea
se ţine,
bătut de grindini,
de suspine...

INIMA BATE

Inima bate,
bate'n pustiu...
Stele alintă
pagini ce scriu.
Inima bate
năprasnic în mine...
Simt parcă răul
în marş cum vine...
—Ce-o fi oare?
Poate v'un semn,
că mâine haina
fi-va de lemn...
Inima bate
tare ca ferul,
parc'ar cădea
pe mine cerul...

MISTER

Muşcă din suflet
şi nu ştiu ce-i...
Dar parcă are
coadă de şarpe.
Îi mare, mare,
lung şi greu,
fuge de soare...
de Dumnezeu.
Îi spun să bea
la masa mea.
El fuge...
I-e frică,
nu ştiu de ce...
Muşcă din suflet
şi pentru ce?...
Prin beznă aleargă
tot mereu...
fugind de soare,
de Dumnezeu...

CU MÂINE...

Urlă prin trup
pustiul...
prin vine se strecoară
sicriul...
Trei scânduri
şi-o cruce la cap,
pe care trei cuvinte
încap:

Numele,
pronumele,
locul.

Ca mâine trecător îmi vei lua locul!...

LA CAP

Şi când voi fi cadavru
pe-o margine de drum
doar ciorile m'or plânge
pierdute'n nori de fum...

Şi când voi fi cadavru
la cap eu n'oi avea
decât singurătatea
şi-a lunei, lacrima.

Şi când voi fi cadavru
uitat prin văi adânci.
mi-or ţine de urât
tuberculoase stânci...

VERSURI DE PIATRĂ

Versuri de piatră scriu
pentru vremea când n'am să mai fiu
să sărut fetele
ce mi-au albit pletele...

Versuri de piatră scriu
pentru putrezii din sicriu
pentru toţi nebunii
legănaţi de vânt, de suflarea lunii...

Versuri de piatră scriu
pentru câinii Infernului ce binele-l latră...
Versuri de piatră scriu
pentru nomada şatră...

SATANICĂ

Satan!
Hai să bem...
Să uităm de dor,
de-al fericirilor fior...
Să ciocnim cu noaptea...
Să dansăm cu moartea...
Satan!
Paharele pline
de lacrimi
sânge
suspine...

Satan!
Hai să bem...
al morţii poem!
Satan!
Hai să bem!...

N'AM ADUNAT

N'am adunat averi pe pământ
şi nici grăsimea putreziciunii...
o viaţă'ntreagă purtat de vânt,
uitat-am şi cursul rugăciunii...

N'am adunat averi pe pământ.

Doar stelele nopţii crude,
împrăştiate pe spaţiul infinit,
de sângele Domnului ude.

MĂRTURISIRE

Eu nu adun avere pe pământ!
Nu mă'nfrăţesc cu negrul vânt...
căci aur, platină, argint...
deapururi mint.

Nu pot s'adun avere pe pământ
când în jurul meu
oceanul durerii
sugrumă minerii,
lăsându-i schelete vii
sub streaşina vieţii pustii...

Eu nu adun avere pe pământ!

Singura comoară mi-i visul
şi luna...
Pe razele ei mânat de vânt,
urc fericit...
şi râd,
şi cânt...

Iată dece,
n'adun avere pe pământ.

CER AL INIMII MELE!

Cer al inimii mele, scăldat în tristeţe!...
Abea mai sclipeşte
o geană de viaţă
fără de apus şi...
... fără dimineaţă!...

Cer al inimii mele,
cer...
lipsit de-al binelui înger!
Ca un ocnaş te sbaţi,
ca un ocnaş legat la spate,
cu lacăte grele...
grele...
cât cerul inimii mele...

Sbuciumat cer!
—fără un scut: credinţa—
când în noapte,
bătut de razele lunii
alergi pierdut...
cătând năluci...
prin cimitir stelar de cruci...

PRINTRE MORMINTE

Printre morminte
Sfinte Părinte
gându-mi aleargă
lacrimi uitate
de pe cruci să şteargă...

Printre morminte
Sfinte Părinte
mă rog la stele
ca să-mi aline
visele mele ...

Printre morminte
Sfinte Părinte

Peste trupurile lor legănânde
soarele aşterne sărutul.
—Doamne, dece oare dreptatea
o 'nghite în veacuri doar lutul?!...

...LA UMBRA CRUCII

La umbra crucii poposesc
la oaza Învierii,
când simt în mine greul pas
în culmea disperării...

La umbra crucii vreau s'adorm
în prag de veşnicie
Şi-o candelă să am la cap
foc de cucernicie...

La umbra crucii poposesc
făcliile stelare,
la umbra crucii se sfârşesc
ocnaşii dela sare...

TROIŢĂ 'NBĂTRÂNITĂ...

Troiţă'nbătrânită
de ani, pe cărăruie...
Simt azi aroma-ţi sfântă,
cum spre Cristos se suie...

Troiţă'nbătrânită
cu sfinţi gravaţi în lemn,
eşti steaua Învierii,
în flăcări de-undelemn...

Când redeschizi viaţa
celui căzut în mlaştini,
ducându-l pe-ai tăi umeri,
spre dacicele datini...

Troiţă'nbătrânită
Troiţă'n munţi sihastră...
În tine-i Învierea,
În tine-i viaţa noastră...

MORŢII ŞOPTIRĂ

Morţii şoptiră
cu ură,
împotriva pasnicului,
beţiv fără măsură.
Când noaptea fugind de năluci,
calcă peste morminte
şi cruci...
calcă fără milă,
cu gândul departe,
neţinând seama
că are şi el un tată şi-o mamă,
îngropaţi
—cine ştie unde!—
în vreo văgăună,
unde cădelniţa popii
în veci de veci
nu pătrunde...

PLOUĂ...

Plouă...
Plouă cu stele...
Peste triste,
putrezi cripte...
Plouă...
Plouă cu stele...
Peste vârfuri de munţi
de prigoane cărunţi...
Plouă pe tărâmul nopţii.
unde jinduesc
—după apa vie—
morţii...
Plouă...
Plouă cu flori...
Plouă cu fiori...

Peste uitate,
putrezi viori.
Plouă,
prin chiliile de piatră,
unde numai cânele nopții
latră, latră...

NOAPTE

Și-afară plouă greu...
parc'ar ploua
cerul sufletului meu...
Și inima
în care c'a încrustat pe veci
durerea...

Noapte!
Și'n mine clopot de moarte
simt,
când presimțirile nu mă mint...
Când bat...
când bat...
ca pentr'un ceas solemn,
când numai moartea
stinge-va durerile
și-al veșniciei untdelemn...

Noapte!...
Eşti întunerecul
ce duci în moarte,
oamenii şi strigoii,
ce vorbesc de teamă în şoapte,
printre mormintele
cimitirelor
unde-i apusul
speranţelor...
iubirilor...

HALUCINAŢIE

O mamă plânge într'o casă
feciorul ce de mult e dus...

Ah! simte-o umbră stând la masă...

De-odată sare
... Este fiul!...

Nu-i.

Isus!

SPRE LIBERTATE

Cătuşele în mâni ruginiră,
de şapte ani
de când stau neschimbate...
Ah! Oare temnicerii adormiră—...
Şi când veni-vor
să-mi dee libertate?...

Nici eu nu ştiu
şi ceasul e târziu...
Şi parcă văd pe cineva...
Încă un pic, încă un pic...
Dar în zadar!

Nimic...

În noaptea fără de sfârşit,
de mii de ani aştept...
Când uşa se va deschide cât o zi
şi vesel gardianul
va striga:
—Frate!
De astăzi pleci în libertate!...

....

Un stol de broaşte
dănţui după uşe
şi'n neagra besnă
dangăt de cătuşe...

G R E V Ă

Muncitorii trântit-au ciocanele
când li s'a dat leafa jumate
pentru pâne şi pentru dreptate
piepturile sunt gata de moarte!

Tiranii adus-au armate
cu tancuri cât luna de grele.
De-acuma sfârşi-va în lacrimi
speranţa din inimi rebele...

Sângele curge în valuri
Zac zdrenţe şi prunci speriaţi...
De coşul fabricei negre
atârn proletari sfârtecaţi...

Peste trupurile lor legănânde
soarele aşterne sărutul.
—Doamne, dece oare dreptatea
oa'nghite în veacuri doar lutul?!...

ISUS PE GOLGOTA

Privea spre cer, spre lumea largă,
la muribunzii de pe targă,
ce aşteptau, o mână'ntinsă,
ca moartea'n lut să fie'nvinsă...

Nimica n'apărea în zare...
Nici o speranţă, lumânare,
din ochiul celui răstignit,
scuipat de toţi şi biciuit...

Sub umbră de măslin, un om,
sărman olog! Cum implora

un ajutor mântuitor...
Zadarnic!
Când Isus acum,
urca calvarul ca un om...

NECROLOG

Te-ai stins frate în pribegie,
departe de satul tău...
Departe de părinţii şi fraţii
ce ţin pe umeri Carpaţii...
Te-ai stins,
fără lumânare,
fără preot,
... singur...
cu gândul la pământul
unde n'a fost dat să ai mormântul...
Nimeni n'a plâns!
Doar stelele,
depănară durerile
şi lacrimile...

atunci când moartea muşca din tine
când s'a oprit sângele 'n vine...
Nimeni n'a fost lângă tine
când bulgării de pământ
umpleau bezna, mormânt...
Doar picăturile de ploaie veneau umilite
să sărute faţa
unde dospise odată
tinereţea,
viaţa...

NĂSTRUŞNICĂ

Toacă, toacă, toacă...
peste lumea toată.
Tremură văzduhul
de sunet de toacă.

Cârduri de sicrie
pe uliţi de apă,
cu popa stafie,
rece ca o piatră.

Nimeni nu întreabă:
—Unde se duc, unde?—
Doar luleaua babei
gândul negru-ascunde...

Baba-i vrăjitoare
ce-a urnit o lume...
I-e frică de soare
şi-umblă fără nume.

Din ochii de mură
parcă svâcnesc şerpii
şi-i tare de gură
în mijlocul ierbii...

Nebună în noapte
umblă'n cimitire,
ronţăind ciolane
ca scoasă din fire...

—Babă cotoroanţă,
cu părul ca neaua,
nu ţinea la clanţă
straje cucuveaua!...

Lasă cimitirul
gol, ca'ntotdeauna.
Nu umblă năucă
să pescueşti luna!...

L U N A

Luna şi-a svârlit razele
în fundul mării,
pripoane...
Când mă rog crud
la păgâne icoane...

Noaptea fiară,
abea aşteaptă prada
din fundul mării...
unde n'a pătruns niciodată
flacăra sfântă
a lumânării...
Dar luna şi-a ţintuit razele
în fundul mării
pripoane...

LUNA CORN DE-ARGINT

Luna corn de-argint
sufletul anină,
suflet chinuit de amar de ani
căutând în lume,
ţara fără nume...

Luna corn de-argint
revarsă sclipiri,
caldele-amintiri,
recile iubiri,
ce nu se desmint...

Luna corn de-argint
îmi aruncă punte
peste mări şi veacuri
ca să-mi scape visul
de vremile crunte...

PĂCATUL

Cioc, cioc...
cine bate?
În noaptea fără stele,
la poarta inimii mele?

Cioc, cioc...
cine bate?
Cioc, cioc...
Intră, frate!

Şi'n noaptea cruntă
de care tremură satul,
s'a strecurat în inima mea
lipicios
şi fierbinte:
păcatul!

PĂGÂNĂ

Mă'nchin pământului
ca unui Dumnezeu...
şi florilor,
surorile mele...
mă'nchin cu lăcrimări de stele...

Mă'nchin pământului
şi fratelui meu,
vântului...
că numai el va tămâia
singurătatea mormântului...
Mă'nchin de-ar fi orişicui...
chiar unui cui...
chiar nimănui...

Mă'nchin ultimului pahar de vin,
amar pelin,
ce-ar şterge
de pe sufletu-mi pribeag
cruntul suspin...

Má'nchin ca unui cer divin
ori cui
mă'nchin...

DIN RAZELE LUNII

Din razele lunii
făcutu-mi-am cort
din trunchiuri de arbori
salteaua şi pernă
Fântâna e gata
durerea de veci
din care s'adapă
viaţa eternă...

Din razele lunii
făcutu-mi-am cort
din noapte croii
o plapumă spumă
tăcerea pădurii
îmi va mângâia
visarea nebună...

Din razele lunii
făcutu-mi-am cort
din blestemul lumii
cearceaful de mort
din foşnete aspre
prieteni de veci
iar groparii fi-vor
stol de lilieci...

Când toamna va plânge
la al meu mormânt,
stelele dansa-vor
în fluer de vânt...

SINGURĂTATE OCEANICĂ

O stea jucăuşe
printre catarge,
atârnă de norul
pierdut în văzduh...

Şi'ncolo nimica...
Nimica n'apare...
Nici alge,
nici paseri,
nici vase,
nici soare...

Doar valuri cutremur
gigantul în apă...

Şi'n fiece clipă
apare o groapă!...

PRIVIND

Privind pe'ntins ocean
tristeţile cum vin,
pe nimeni nu mai am...
doar eu şi-al meu suspin!...

Privind pe'ntins ocean
atâtea vin în gând!...
Vin valurile mii
în suflet apunând...

Privind pe'ntins ocean
tristeţile cum vin,
pe nimeni nu mai am...
doar eu şi-al meu suspin!...

NOCTURNĂ TROPICALĂ

Doi negri dorm
pe strada luminată...
Flămânzi?...
Sătui?...
Nici eu nu ştiu!
Când lumea trece
grea
şi săturată,
se'mpiedecă de trupuri vii
ce-ocup trotuarul...

Atuncea, Doamne,
mă cuprinde-amarul!...

PESTE ŢARA ROMÂNEASCĂ

Peste Ţara Românească
curge azi blestem amar...
Dunărea-i prinsă'n cătuşe,
ceru-ajuns-a nori de var...

Pe ogoare şi prin sate
vezi doar babe, moşi şi şchiopi...
De atâta jale mare,
gârboviţi-s bieţii plopi...

Tineretul ţării scumpe
ridicat e'n miezul nopţii,
schingiuit, bătut cu biciul
şi târât spre Volga morţii...

Peste Ţara Românească
trec barbarii, trec în goană...
cu-ale lor săgeţi de ură,
strivind Cristul din icoană...

TREISPREZECE

Ah! 13 ani trecură, Doamne...
prin suflet şi'n afara mea,
când sângerată-i inima
şi când chiroane simt în palme.

Nu ştiu ce-a fost cu lutul meu
cum de-a răbdat de-alungul vieţii
în nopţi târzii de Sfântu'Andrei
să stingă mitul tinereţii...

Veneau durerile şuvoi
când clipele erau morminte
când pe cărări de ţintirim
zăceau în ploaie, oseminte...

Şi nimeni nu venea, Isuse!
S'aprindă o făclie semn
s'adune trupurile frânte
buchete'n sarcofagi de lemn...

În doliu mamele prin pieţi
plângeau carpaticii feciori,
ucişi de viperi, de tirani,
în imnul Sfintei Tinereţi...

Golgotele ţinură lanţ
pe'ntreg pământul românesc.
Isvoare, dealuri, munţi şi văi,
atâtea fapte povestesc...

Cu Făt-Frumos pe-al său cal alb,
în sbor spre culme de Carpaţi,
ostaşii lui, păduri de brazi,
cu piscurile cununaţi.

Biserici mii se ridicau,
cu turle până'n 'nalt de cer,
fântânele creşteau în veac,
din cântece de «Lerui-Ler»...

Ah! 13 ani trecură, Doamne...
prin suflet şi'n afara mea,
când sângerată-i inima
şi când chiroane simt în palme.

HORIA

Pe roată zâmbi,
viteaz neînfrânt.
N'a tremurat,
de mormânt.

Horia,
pe roată,
cutremură mulţimea toată
şi Moţii,
când chiroanele roţii,
sfârtecatu-i-au oasele,
împunsu-i-au inima,
în care zăceau dorurile,
viforoasele...

Dar peste veac,
jertfa lui,
crestat-a'n veşnicie,
drumul neamului...

EROICĂ

Vueşte stepa...
Gerul este greu...

La Stalingrad,
sub ziduri reci de ghiaţă,
se luptă neamul dac,
pentru viaţă.

Când Volga svârle
sloiuri peste maluri
şi crivăţul
ajunge pân'la os,

când Satan
e mai crud,
mai fioros,
atuncea clipa jertfei în noi se naşte
şi-apunem mii,
în sângerânde stele...

Vueşte stepa...
Gerul este greu...
Şi-alături îl simţim pe Dumnezeu...

ŞI-A RĂSĂRIT...

Şi-a răsărit acum când scriu,
din putredul albit sciu,
icoana munţilor Carpaţi...
cu mii de fraţi
întemniţaţi...
Toţi trec în marş
la faţă arşi
încătuşaţi,
înlănţuiţi,
bătuţi cu pietre
şi huliţi.

Şi-au răsărit acum când scriu
trei fraţi căzuţi
la Stalingrad.

sub cer de sânge,
cer nomad...

Şi-au răsărit pe Volga'n sus
unde-i crucificat
Isus.

PRĂPĂD

A murit fratele meu...
Cu gândul la Dumnezeu
a murit fratele meu...
A murit şi mama mea...

A murit şi tatăl meu,
ars de negru chin, în sat,
pe altar crucificat...

A secat şi Dunărea...
Secară Târnavele...

Când fi-vor descătuşate
apele?...
Moldavele?...

RĂSBUNARE

Pentru sora, pentru fratele,
ce de lanţuri i s'a încovoiat spatele,
şi pentru mama
ce'n temniţă plânge,
«Sânge pentru sânge»...

Pentru ostaşii, pentru martirii
fără morminte
«Dinte pentru dinte»...

Pentru ţăranii arşi pe rug,
că nu şi-au uitat datinele dela plug,
şi pentru fraţii de cruce
spânzuraţi de plopi
«Ochi pentru ochi»...

ÎNCERNIT

Cu mine duc calvarul
unei lumi ce nu mai este,
decât în cântarea verde
dintr'o dacică poveste...

Cu mine duc calvarul
de pe dealul Căpăţânii,
unde scuipau Cristos Sfântul
fariseii crunţi, păgânii!...

Cu mine duc calvarul
cerului ce-i mut de veacuri,
trist ca luna sorb amarul,
solitar prin putrezi parcuri...

Cu mine duc calvarul
Dacilor cu fruntea verde...
Încernit de suferinţă
gându-mi spre Nistru se pierde...

CÂNT

Cânt...
strămoşii din pământ...
soarele
şi luna
care-mi vor purta
în moarte cununa...

Cânt...
patria pierdută'n vânt...
în suflet păstrată
icoană,
ca pe tine, neuitată,
dunăreană mamă!...

Cânt...
sclipitoare stele,
a lumii durere,
şi-umbra-mi de mormânt...
Cânt...

hai-hui,
bătut de-al pribegiei vânt,
în noapte,
cânt!...

DOAR OCHII...

Doar ochii mi-au rămas
să plâng
amar...

În crud exil
În crud calvar...
Când zilele se scurg,
se frâng,
doar ochii mi-au rămas
să plâng

Doar ochii mi-au rămas
să plâng
rătăcitor printre străini,

de lacrimi şi suspine
exilu-i plin...
doar ochii mi-au rămas
să plâng

Când rând pe rând
ne stingem toţi,
uitaţi de lume,
prin amazoane de durere,
doar ochii mi-au rămas
să plâng

Când rând pe rând
ne stingem toţi,
cu ochi pierduţi
înspre Parâng...
În urma noastră'n depărtare
Dunări...
Nistruri...
Toate plâng!...

DESTUL AM RĂTĂCIT

Destul am rătăcit!...
pe mări,
oceane...
de-acuma simt
ale trecutului chiroane
de prin neronice prigoane
când mureau sfinţii
în genunchi la icoane...

Destul am rătăcit!...
în juru-mi zac
negre lumânări...
amintiri
din infernice zări...

Pribeag,
fără Ţară,
fără Dunăre,
fără Jiu...
departe de Tisa, de Nistru, de Bug,
trăesc închis
ca'ntr'un sicriu.

Mama a murit!...
... Trăeşte!...
Nu ştiu.
Dar de mine nimic nu se lipeşte...
Doar dorul Ţării...
Doar dorul Carpaţilor...
unde rătăceşte răsbunătoare
umbra fraţilor!...

DOINA NEAMULUI

Latră câini-a moarte
peste cer de sate...
Viscole şi grindeni,
vin de pretutindeni...
cu săgeţi de ghiaţă,
cu săgeţi de foc,
ce n'aduc noroc.
Ce blestem de soartă
cu inima moartă,
fără veselie,
fără liturghie,
că a fost să fie
ca'n epistolie...
Peste Ţara Dacă...
să coboare Rusul,
să oprească vântul,

să ucidă cântul,
s'aducă mormântul?!...
Hienele nopţii,
hienele morţii,
ne ucid bătrânii,
ne ucid şi pruncii,
sugrumându-i noaptea
in desişul luncii...
Între Tisa—Nistru,
între Nistru—Bug,
trag Românii astăzi,
schelete, la jug.
Biciuiţi din urmă
de barbarii roşii
ce Carpaţii scurmă...
Plânge Bucovina,
Ţara Muşatină
de mâna haină.
Plânge Ţara Bugului,
plânge fierul plugului..
Dunărea se sbate,
legată la spate.
Silistra sub stele,
strânsă-ntre ghiulele.
Sulina, Balcicul,
plâng că neamul piere
de neagra durere.
Unde sunt plăieşii?

Unde sunt arcaşii?
Unde ne sunt Moţii,
luminaţi de soare?
Să pornească cruntul
Val de răsbunare?...

TESTAMENT

Strămoşii und' s'au plămădit
acolo-aş vrea să mor...

Coroane?... Nu vreau!
Nici decor,
nici plânset searbăd
de amor...
Nici bocetul strident de babă...

Ci-aş vrea să simt
la capul meu,
doar mângâiatul scump de mamă...

Sub sălcii line, dunărene
Candelă luna'n cer să-mi fie...
Şi-al valurilor veşnic cânt

TABLA DE MATERII

Pagina

S'au tipărit din această carte 500 exemplare.

«CARPAŢII»

REVISTA CULTURALA

Apare de şase ori pe an

Director: ARON COTRUŞ

Redactor: TRAIAN POPESCU

Au colaborat sau colaborează:

ALDEA, JUAN DE LA; BRADESCU, FAUST; CHIRNOAGA, PLATON (Gral.); COMBI, LOUIS; DIMITRIU, I. G.; DOMITRIU, MIRCEA; EMILIAN, I. V.; FOXA, AGUSTIN (Conte.); GADEA, B. I.; GEORGESCU-OLENIN, ST.; GOVORA, N. S.; IORAS, T.; IANCU-PALTINISANU, N.; MANOILESCU, GRIGORE; MANZATTI, J. N.; MATAS PERPIÑAS, JOSE; MIRCEA, ALEXANDRU (Rev.); NOVAC, NICOLAE; PARVULESCU, I.; PANKHURST SILVIA, E.; POPESCU STAN, M.; PORDEA, G. A.; POSTEUCA, VASILE; PRAT Y SOUTZO (Marchiz de Nantouillet); RANDA, ALEXANDRU; RESSAIRE, JAUME; ŞEICARU, PAMFIL; SILISTREANU, ALEXANDRU; TAILLEZ (Fr. Rev.); TEBAN, NICOLAE; TALON, VICENTE; TILEA, V. V.; ŢOLESCU, ION; VASILIU, VIRGIL; XENI, C.; etc.

EDITURA «CARPAŢII»

MADRID

Au apărut:

ISTORIA ROMANILOR DIN DACIA TRAIANA, de A. D. Xenopol, vol. I, II, III, IV. 10 dol. U. S. A.
ISTORIA LITERATURII ROMANE, vol. I, II, de D. Murăraşu. 6 dol. U. S. A.
POVEŞTI, de Ion Creangă. 4 dol. U. S. A.
DACIA, de Vasile Pârvan. 2 dol. U. S. A.
NAŢIONALISMUL LUI EMINESCU, de D. Murăraşu. 3 dol. U. S. A.
POEME FARA ŢARA, de V. Posteucă, N. Novac şi N. S. Govora, *epuizat.*
HAIDUCUL, roman, de Bucura Dumbravă. 4 dol. U. S. A.
RAPSODIA IBERICA, de Aron Cotruş, ediţie bilingvă. 1 dol. U. S. A.
AMINTIRI DIN COPILARIE, de Ion Creangă. 3 dol. U. S. A.
FRUMOASA CU OCHI VERZI, de J. N. Manzatti. 3 dol. U. S. A.
POVEŞTI FARA ŢARA, nuvele, de F. Brădescu, N. Novac şi N. S. Govora. 4 dol. U. S. A.
RASCOALA, roman, vol. I, II, de Liviu Rebreanu. 6 dol. U. S. A.
CUIBURI DE LUMINA, poeme, de Valeriu Cârdu. 1.50 dol. U. S. A.
UNIREA NAŢIONALA IN COMPLEXUL POLITIC EUROPEAN, de Pamfil Şeicaru. 3 dol. U. S. A.
CORNELIU ZELEA CODREANU, DOUAZECI DE ANI DELA MOARTE, de Gr. Manoilescu, T. Popescu, etc.
PRECURSORI, de Octavian Goga. 3 dol. U. S. A.
DIN CRUCEA PADURII, poeme, de Ion Ţolescu. 1.50 dol. U. S. A.
PERSECUCION RELIGIOSA EN RUMANIA, de Rev. Al. Mircea, în limba spaniolă. 0.50 dol. U. S. A.
CAZUL IORGA-MADGEARU, interview cu dl Horia Sima.
ROMANIA, în limba franceză, *epuizat.*
DICŢIONAR ROMAN-SPANIOL, del Prof. Ion Protopopescu. 5 dollars U. S. A.
INSEMNARI ISTORICE IN JURUL UNIRII PRINCIPATELOR ROMANE ŞI A DOMNIEI LUI ALEXANDRU IOAN CUZA, de Arhimandrit Ştefan Lucaciu.
POARTA SINGURATAŢII, poeme, de Alexandru Silistreanu.
Cărţile de mai sus se găsesc şi în ediţie pentru bibliofili, legate în piele şi numerotate. Costul unui volum este de 10 dol. U. S. A.